

Joodse onderduikers in stamhut Het Behouden Huys

Al jarenlang krijg ik te horen dat tijdens de oorlog het Behouden Huys onder andere gebruikt werd als tijdelijk onderkomen voor vliegeniers en joden.

Behalve die verhalen heb ik daar nooit enig 'bewijs' van kunnen vinden.

Tot 2009.

Ik werd gebeld door een dochter van dhr. Engelschman. Zij wilde meer weten over het Behouden Huys want zij was met haar vader op de plek geweest waar hij dacht dat het gebouw gestaan had, maar het stond er niet meer. Haar vader was daar namelijk ondergedoken geweest.

Gelukkig heb ik toen een afspraak kunnen maken voor een interview.

Dit is het verhaal van de onderduik van twee joodse jongens in de Stamhut Het Behouden Huys.

Barend Engelschman is inmiddels 80 jaar. Het is een leeftijd, zegt hij, waarop je terugkijkt naar je leven. Als joodse jongen heeft hij de oorlog overleefd. Mede dankzij een verblijf in de stamhut van de Heideparkgroep.

Engelschman was in 1937 10 jaar toen hij naar het weeshuis van de Bergstichting in Laren (NH) ging. Enkele jaren daarvoor had hij al eens een jaar in een weeshuis in Leiden gezeten. Daarna een tijdje weer thuis gewoond bij zijn moeder. Zijn ouders hebben een tijd gescheiden van tafel en bed geleefd. In de Bergstichting is Engelschman bij de Welpen geweest.

In 1943, het zal vermoedelijk in april of mei zijn geweest, werd Engelschman samen met Gerrit Dotsch teruggestuurd naar Amsterdam om naar de Nijverheidsschool in de Valckeniersstraat te gaan, de A.B. Davidsschool.

Ondertussen verhuisd de Bergstichting van Laren naar het Rapenburg in Amsterdam. Daar wonen Engelschman en Dotsch dan ook. Daar werden veel razzia's gehouden, maar de beide jongens wisten telkens via de achterdeur te vluchten.

Op een dag moesten ze bij de directeur komen, die zei: Jullie moeten naar huis. Daar wachten ze op jullie. "Thuis werd de ster van onze kleding gerukt en kregen we de boodschap; jullie moeten met de trein naar Hilversum. Daar op het perron wacht een meneer met een krant uit zijn zak op jullie", vertelt Engelschman.

"Die meneer heeft ons naar zijn huis aan de Geuzenweg 10A gebracht. Die man was ook joods en had ook in de Bergstichting gezeten. Zijn vrouw was een christen, dus gemengd gehuwd. Zij gebruikten hun huis als doorgangshuis voor kinderen. Wij zijn daar drie maanden geweest.

Na de Geuzenweg zijn we naar de Leeuwerikstraat gegaan. Maar daar dreigde de buurman ons te verraden. Daarom zijn we teruggegaan naar de Geuzenweg.

Daar konden we niet blijven, daarom zocht de man contact met het verzet. En die bracht ons voor een paar weken naar een padvindingsgebouw naast de golfvelden; de ons bekende stamhut Het Behouden Huys," aldus Engelschman. "Wij hadden daar contact met ene 'Bas', geen idee of dat zijn werkelijke naam was. Het was de enige persoon met wie we contact hadden. Hij bracht ook ons eten, maar we mochten hem niet zien. Hij zong dan 'In naam van oranje doe open de poort', zette het eten voor de deur en vertrok. Toen pas mochten we de deur openen en het eten naar binnen brengen."

"We kregen onder meer rogge. We maakten zelf roggebrood in een pannetje. Er zat geen zout in het zal niet echt lekker geweest zijn, dat weet ik niet meer".

"We hadden geen horloge. We hadden geen idee wat voor dag het was. We hadden alleen het daglicht".

"We hebben een keer de tussendeur gebarricadeerd. Want er was een enorme bouwvaller. En ik weet niet meer of er geroepen werd: 'Aufmachen!' of 'Open maken!' en of het Grune Polizei was.

Toen zij de deur openbraken zijn wij de voordeur uit gevluht. We hebben gerend.

Omdat we daarvoor drie maanden ondergedoken hebben gezeten waren we zo stijf als een plank."

Vandaar zijn de jongens naar verschillende adressen in Hilversum gebracht.

Barend Engelschman heeft nog op verschillende adressen ondergedoken gezeten.

Toen de oorlog afgelopen was, was Barend 17 jaar.

Beide jongens hebben de oorlog overleefd.

De ouders en zijn broer zijn vermoord. Zijn zus was gemengd gehuwd en kon daardoor de oorlog overleven.

Barend Engelschman, geboren 27 augustus 1927 in Amsterdam, overleden 18 juni 2012 Woerden
Gerrit Dotsch, geboren 28 januari 1927 te Amsterdam, overleden 18 maart 1999.

Hans van der Veen